

Dolžnost je pa, da izrekamo koncem leta tudi zahvalo vsem sodelavcem in jih prosimo, naj nam ne odreko svoje pomoči v novem letu. Posebno bi nam bilo ustreženo s kratkimi poročili o dogodkih po Slovenskem, kar se lahko sporoči na dopisnici.

Izhajale bodo „Novice“ v dosednji obliki in obsegu tudi v novem letu. Cena jim bode: za ljubljanske naročnike v tiskarni prejemane: za celo leto 6 kron (3 gld.), za pol leta 3 krone (1 gld. 50 kr.) in za četrt leta 1 krono 50 vin. (75 kr.). Po pošti prejemane za celo leto 7 kron (3 gld. 50 kr.), za pol leta 3 krone (1 gld. 50 kr.) in za četrt leta 1 krono 80 vin. (90 kr.). Za pošiljanje na dom v Ljubljani se plača za celo leto 80 vin. (40 kr.). Naročnino se pošilja: **Blasnikovi tiskarni v Ljubljani.**

Politični oddelek.

* Novi vek.

Devetnajsto stoletje je zatonilo v večnosti. Bilo je to stoletje velikanskih bojov in znamenitih preobratov. Svetovna zgodovina pozna malo taci vekov. To 19. stoletje je bilo za mnogo držav in narodov, pravi blagoslov, tudi nas Slovence je prebudilo iz narodnega mrtvila, a za druge države in narode je bilo jako nesrečno.

In mej te države spada tudi Avstrija. Pred sto leti je bila Avstrija, dasi jo je Napolen porazil, vendar še poleg Francije prva sila na kontinentu. Italija je bila avstrijska domena, v Flandriji je vihrala avstrijska zastava, v Nemčiji je imela Avstrija odločilno besedo in je igrala vodilno ulogo, a glede orientalskega vprašanja je imela Avstrija nekako zgodovinsko utrjen primat. Avstrija sicer tudi tedaj ni bila več gospodar sveta, ali Avstriji tedaj ni bilo ničesar doseči. Celo v letih, ko je bil Napoleon na višku slave in moči, ko je bil Avstriji vzel skoro polovico njenih dežel, je bila naša monarhija še vedno znamenita politična potencia, resnična velesila in je večkrat v odločevala o usodu Evrope.

A danes? Kdor si je ohranil še kako patrijotično iskro, tistega mora prešinati žalost, kadar vidi, kako Avstrija propada. Avstrija ima pač še veliko armado, tudi gospodarski stoji bolje, kakor v prejšnjih časih, ali dočim so druge države postale večje močnejše in močnejše, je Avstrija nazadovala. Svetovna zgodovina je v drugi polovici minolega stoletja živela na stroške Avstrije. Mi, ki smo nekoč imeli v Italiji prvo besedo, ne štejemo danes tamkaj ničesar več. Mi, ki smo nekoč v Nemčiji bili gospodarji, smo zdaj nekaj privešek Nemčije.

Še več. Avstrija je danes vzlic svoji moči prenehala biti faktor v svetovni politiki. Pri novi delitvi sveta, ki se pripravlja, ni za Avstrijo prostora, ona tu ne pride v poštev. Avstrija živi danes prav za prav samo še od starega renomeja, ali za dolgo ta kapital ne bo zadostoval.

Ne da se tajiti, da so tega pripadanja v veliki meri krivi tisti, ki državo vladajo, oziroma ker niso znali računati s političnimi in drugimi premembami minolega stoletja. Dva vzroka sta, vsled katerih v sovetu držav Avstrija ničesar več ne šteje. Prvi nagib je razvoj narodnosti, ki ga je prineslo 19. stoletje, drugi nagib je odstavljeno orientalnega vprašanja z dnevnega reda.

Avstrija ni znala svojim narodom biti pravična in zato propada. Nasprotstvo Avstrije zoper narodnostna stremjenja je poglavitni vzrok, da smo izgubili Belgijo, in da sta se na naše stroške stabilirali dve novi velesili: Italija in Nemčija. Nasprotstvo Avstrije zoper narodnostna stremjenja je vzrok, da ni domačega miru, da se gospodarstvo slabo razvija, ker ne hodi z razvojem v drugih državah vstric, in da ne zavladajo tiste razmere v državi, ki bi jej dale večjo moč.

Kar se tiče orientalnega vprašanja se je isto vsled svetovnih prememb prevrglo. Več stoletij je veljalo orientalno vprašanje za prvo svetovno vprašanje. Avstrija kot neposredni sosed Turčije se je še po nesrečnem l. 1866. smatrala kot tista država, ki odločuje glede orientalnega vprašanja.

Danes pa razdelitev Turčije, ki je bila jedro orientalnega vprašanja, ni več na dnevnem redu, danes je smoter vseh političnih prizadevanj obranitev Turčije. Zato pa je na dalnjem vzhodu trčilo belo pleme z rumenim plemenom. Na mesto Turčije je stopila Kitajska, tam pa Avstrija ne igra nobene vloge, tam Avstrija ne pride v poštev.

Položaj Avstrije ob začetku novega stoletja je torej skrajno žalosten. Treba bi bilo, združiti vse moči, zastaviti vse sile, da se Avstrija reši iz njega. Prvi pogoj temu je, da se reši narodnostno vprašanje. Če se to ne zgodi, ne bo naša država čakala 21. stoletja.

Politični pregled.

Notranji položaj. — Dasi se bodo šele ta mesec vršile vršile glavne volitve, se vendar vsi politični krogi že zdaj prav resno bavijo z vprašanjem, kakšne razmere nastanejo v prihodnjem državnem zboru. Iz pisma, ki ga je pisal najbolj državniška glava češkega kluba, dr. Kramář svojim volilcem, se razvidi jasno, kako stališče bodo zavzemali Čehi.

Kramřa je na kratko rečeno povedal, da zahtevajo Čehi obnovitev stare desnice in ustanovitev iz te desnice vzetega parlamentarnega ministrstva, ali pa bodo zopet nadaljevali obstrukcijo. Radikalnejši elementi mej Mladočehi gredo dalje. Te dni je dr. Fořt v Kolinu zastopal stališče, da morajo Čnhi z vsemi sredstvi delovati na to, da razženo dunajski parlament, in da ne puste države priti iz sedanje krize, češ, da le tem potom imajo upanje na zmago. Katero stališče bo končno obveljalo. Kramřovo ali Fořtovo, je naposled vse jedno, ker jedno kakor drugo pomeni smrt parlamenta. Nemci namreč groze, da začno oni obstrukcijo, če se obnovi stara desnica. Če se ne obnovi, bodo obstruirali Čehi. Lepa perspektiva!

Proračunski provizorij — V nedeljo dne 30. decembra je „Wiener Zeitung“ objavila kar šest cesarskih naredb, izdanih na podlagi § 14. Mej temi so: Budgetni provizorij za prvih šest mesecev l. 1901, računski zaključek za l. 1900 in državna dotacija melioracijskemu zakladu za l. 1901., povišana na 2.500.000 K. Tu imamo pred sabo novo kršenje ustave. Človek bi mislil, da se bo vse prebivalstvo uprlo zoper ta absolutizem, ki se je uvedel tako samolastno, a nihče se ne gane. Prebivalstvo je pač izgubilo ves smisel za najvažnejše svoje politične pravice in je vsled svoje apatije postalo res zrelo za absolutizem.

Čehi in Poljaki. — Zadnji čas se bavi poljsko in češko časopisje prav pogostoma z vprašanjem, pod kakimi pogoji bi bilo v državnem zboru mogoče obnoviti nekdanjo zvezo mej Čehi in Poljaki. Poljaki stoje na stališču, da naj se zveza s Čehi zopet obnovi ali pogoj je: Čehi morajo spremeniti svojo dosedanje taktiko, opustiti morajo obstrukcijo in sploh se mora opustiti tudi vse, kar bi izzvalo nemško obstrukcijo. S tem so se Poljaki že izrekli zoper obnovitev desnice. Vse kaže, da tudi res ne pride do obnovitve desnice, niti do obnovitve bivše češko-poljske alijance.

Za armado se boje. Poveljništvo družega voja v Krakovu je izdalo tajeen ukaz, ki je naperjen proti razširjanju socijalističnih in anarhističnih listov in brošuric med vojaki. V tem ukazu se naroča, naj se preiskujejo pogostoma efekti vojakov in zlasti onih mož, ki jih je naznanilo politiško oblastvo kot sobojevnike za socijalistične in anarhistične ideje. Ta skrivna naznanila politiških oblastev so pač v vsakem slučaju jako — sumljiva.

Francija. — Sedanja francozka vlada je nameravala s popolno amnestijo za vselej pokopati Dreyfussovo afëro. Ali kaže se, da se ta poskus ni obnesel. Dreyfussova afera je zopet oživela in dosegla aktualnost s pismom, ki ga je amnestirani kapitan Dreyfuss pisal ministrskemu predsedniku. Dreyfussovi pristaši so začeli odločno zahtevati, naj se ves proces revidira, češ, da pride na dan gola resnica in se izkaže popolna nedolžnost Dreyfussova. Bržčas se gre za to, da se razkrinkajo nekateri monarhistični oficirji, ki v Dreyfussovi afëri nimajo povse čistih rok.

Vojna v južni Afriki. — Položaj Angležev v južni Afriki je postal zadnji čas zopet jako neugoden. Najnovejši burski načrt meri na to, zanesti vojno v Kaplandijo, torej na angleška tla. Celi severni del Kaplandije je že skoro v rokah Burov, ki so se oprijeli stare svoje taktike, izogibati se vsakemu večjemu boju in potem nenadoma iz zatišja napasti osamljene angleške čete. Doslej je, kakor priznavajo Angleži sami, že kacic 5000 Burov prodrlo v Kaplandijo. Tam se jim je pridružilo jako mnogo Holandcev, tam so tudi dobili v izobilju konj, živeža, orožja in streliva. „Times“ in „Daily Mail“ priznavata, da je položaj Angležev sila neugoden, še veliko neugodnejši, kakor je bil tedaj, ko so Buri oblegali Ladysmith. Pa ne, da bi se končno obistinile besede Krügerjeve, da vojni ne bo konec, dokler Angleži ne bodo vrženi iz južne Afrike?

Vojna s Kitajsko. — Mirovna pogajanja mej Kitajsko in združenimi velesilami so stopila v prvi stadij. V imeni kitajskega cesarja sta princ Čing in podkralj Lihungčang sporočila zastopnikom združenih velesil, da sprejme cesar vse pogoje, ki so bili določeni v skupni noti vesesil, in da želita, naj se začno pogajanja zaradi posamičnih mirovnih določb čim prej mogoče. Izključeno seveda ni, da je tudi to sam humbug, in da imajo premeteni Kitajci tudi pri tem vse velesile za norca.

Navajajmo mladino k štedljivosti!

Elini vzrok, zakaj tako mnogo ljudi, ki se celo svoje življenje trudijo, in ki imajo pri svojem opravilu lep zaslužek, vendar nikdar ne dosežejo pravega blagostanja, je ta, da se v svojih mladih letih niso učili štediti in dobro gospodariti. Mladi možje, bodisi delavci ali uradniki ali katerega koli stanu, žive ob svojih dohodkih brezskrbno, ne da bi kaj prihranili za dneve, ko bodo njihove moči opešale, in ko rednega zaslužka ne bo več. Tedaj pa životarijo v največji bedi ob miloščini svojih soobčanov in vse to zategadelj, ker jih nikdo ni učil pravočasno v mladosti štediti, in ker Janez nikdar ne zna tega, česar se ni učil že kot Janezek.

Z znatnimi žrtvami skrbi ljudstvo za začetno izobrazbo svoje mladeži. Mladi naraščaj uči se čitati, pisati, računati, tudi prirodoslovja, zgodovine, zemljepisja in drugih potrebnih predmetov, malokdo se pa potrudi vcepiti otrokom v pravi dobi prepotrebne začetne pojme o hranitvi onih pripomočkov življenja, katerih pridobivanje naj bi jim duševna izobrazba omogočevala in olajševala. Onim, kojim je izročena mladina v odgojo, zdi se, da splošna izomika mladini zadostuje tudi kot sredstvo v dosegu gmotnega blagostanja, in da torej ni neobhodno potrebno, navajati jo z besedo in dejanjem k skrbnemu gospodarstvu in torej k štedljivosti. In sledečih vrstic sprevidimo, da je to domnevanje le deloma pravilno.

Ne dá se dvomiti o resnici, da je omika prijateljica in pospeševalka skrbnega gospodarstva. Skušnja uči, da neomikan človek ne štedi, in da divjaku nikdar ne pride na misel, da bi izmed trenutnega preobilja shranil kaj za prihodnost za slučaj pomanjkanja. O Eskimotih pripovedujejo, da je njih življenje večno tavanje med najhujšim stradanjem. Če ulovijo lososa ali kak drug plen, tedaj imajo noč in dan gostijo tako dolgo, dokler vsega ne porabijo, in če potem tudi po več dni nimajo ničesar jesti, dokler se jim lov zopet ne posreči, ne domislijo se, da bi kaj shranili za pozneje. Kina in Indija sta zelo rodovitni, a vendar tako često čitamo o strašni lakoti, ki tamkaj razsaja med necivilizovanim prebivalstvom. Tudi pri nas je bogastvo in blagostanje doma v deželah, kjer je splošna izobraženost ljudstva na najvišji stopinji, a ne baš v najrodovitnejših pokrajinah. Ravno tako vidimo, da marsikateri delavec, ki ni hodil v šolo, in ki je neizobražen, pohaja vedno umazan in zanemarjen in